

הַתַּנְ"ךְ נִשְׁלָנוּ

סֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ

אַלּוֹן חֲזָנִי

אִיּוֹרִים: דְּנִי־אֵלֶּה פּוֹנֵד

אור עציון ספרי איכות תורניים

הספר יצא לאור בסיוע ישיבת מבשר שלום חיפה

בעז"ה

שבת התשע"ח

לכבוד

הרב אלון חזני

הרבה שלום וברכת ד'!

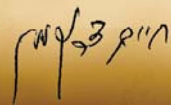
שמחתי לראות את ספרך "התנ"ך שלנו" על ספר יהושע, שבדאי מוסיף ללימוד התנ"ך של ילדים.

ספר זה יכול גם לשמש את ההורים בלימודם עם ילדיהם. אמנם הילדים לומדים בבית הספר, אבל יש ערך מיוחד שההורים לומדים איתם, והרבה פעמים שואלים ההורים מה הם יכולים ללמוד אתם, מעבר ללימוד שהילדים לומדים בבית הספר. והנה בא ספרך זה וממש מסייע להורים בלימוד עם ילדיהם.

על כך תבורך מן השמים. ואנחנו מצפים שבעז"ה תמשיך ותוציא ספרים דומים על יתר ספרי התנ"ך.

בברכת התורה והארץ,

חיים דרוקמן

בס"ד

יח כסלו ה'תשע"ח

הסכמה

הרב אלון חזני שליט"א, רב קהילת אור התורה במודיעין, שהנני מכירו שנים רבות, יראתו קודמת לחוכמתו, בעל מידות תרומיות, נעים הליכות, למד שנים רבות בכולל, וזכה לעלות מעלה מעלה, ומשמש כרב ור"מ שנים רבות וזכה להעמיד תלמידים הרבה לאהבת תורה מידות ויראת שמים.

והנה כעת בא עם פירושו החשוב והיפה על ספר יהושע כדי להאחיב התורה על לומדיה. הדקדוק והדיוק הם נר לרגליו ולכן היו לבטים כיצד לפרש ולאיייר דברים מסוימים על מנת שיהיו מדויקים, והתייעץ עימי כיצד ואיך לעשות זאת. הפירוש נכתב בהסתמכות על חז"ל ופרשנים גדולי ישראל שהם נר לרגלינו ומפיהם אנחנו חיים.

ובאתי כאן בברכה, שיזכה להפיץ תורתו, ספר זה עם עוד ספרים אחרים, לזכות את הרבים ולהאיר עיניהם בתורתו, וידיו רב לו.

בברכת התורה ולומדיה

הצב"י

זכריה בן שלמה

ראש הכולל והגרעין התורני "אורות יצחק" במודיעין

עַל הַסֵּפֶר

הורים יקרים,

ספר זה נועד לסייע בלימוד פשט התנ"ך באופן יסודי, והוא הותאם במיוחד ללימוד משותף של הורים עם ילדיהם.

פסוקי המקרא הם עיקר הספר. בסוגריים שבתוך הפסוקים נוסף פירוש בסיסי לסייע בהבנת הכתוב. הפירוש מבוסס על גדולי פרשני הדורות: אונקלוס, רש"י, רד"ק, מצודות ומלבי"ם, לפעמים נעשה שימוש גם בפירוש "דעת מקרא" בן זמננו. למען הקריאה השוטפת, לא תמיד ישנה חזרה על פירושים לעניינים שכבר פורשו. כדי להקל על הקורא, נוסח הפסוקים הוא לפי הקרי - ולא הכתיב.

לצד הפסוקים, מובאות הרחבות ותוספות שונות, להלן כמה מסוגי התוספות:

שאלות פשט המלוות את הפסוקים - מטרתן: שיפור הלימוד וההבנה. בין השאלות ישנן גם שאלות "לדעתכם" שמטרתן פיתוח חשיבה מעמיקה. לשאלות אלו ייתכנו יותר מתשובה אחת נכונה. בקשו מילדכם נימוק לתשובתו ודונו עימו על כך. בסוף הספר מובא תשובון לשאלות, שימו לב שלא תמיד התשובה המובאת שם היא התשובה האפשרית היחידה.

שאלות נכון / לא נכון -

יש לזהות לפי הפסוקים אילו משפטים נכונים ואילו שגויים.

שאלות אתגר.

חידות חזרה על הפרק - בחלק מהחידות מוצגים איורים והילדים צריכים להשתמש בדמיון כדי למצוא את הקשר לפסוקים. במהלך השנים נוכחתי לראות שדמיון הילדים עולה על כל מה שיכולתי לדמיין בעצמי, על כן לא הבאתי את הקשרים שעלו בדעתי (למעט בפרק א', שבו העליתי תשובה לדוגמה).

הרחבות לפירושים, מדרשים קשורים, הרחבות ארכיאולוגיות, הרחבות על הטבע וביטויי לשון.

הרחבה לשונית של ביטויי לשון בני זמננו שמקורם בפרק.

מפות - משמשות להמחשת מהלך האירועים ומיקומם. בחלק מהאתרים ובחלוקת הנחלות, חלוקות הדעות על מיקומם, כך שנדרשתי להכריע. על פי רוב בחרתי את הדעה המתאימה לפשט הכתוב או להיגיון הצבאי.

ציירי זמן - חלק מהפרקים נפתחים בציירי זמן הממחישים את התקדמות האירועים מבחינה כרונולוגית.

המלצות ללימוד

בשלב הראשון טוב לקרוא עם הילד קבוצת פסוקים ברצף כדי שירכוש את לשון התנ"ך. לאחר מכן כדאי לחזור ולספר את תוכן הפסוקים בלשון פשוטה בעזרת פירושי המילים המשולבות בטקסט. לבסוף, מומלץ לעיין במפות המצורפות ובמסגרות ההרחבה ולענות ביחד על השאלות המצורפות לאותה קבוצת פסוקים.

ילדים בגילי הגן ובית הספר היסודי זקוקים לרוב להמחשה כמותית או מידתית, על כן מומלץ להשתמש בדוגמאות מוחשיות מהחיים, למשל:

- **להמחשת כמויות -** מספר הלוחמים שהשתתפו במלחמה הוא כמספר התושבים בעירנו...
- **להמחשת מידות -** המרחק שהמרגלים עברו הוא כמו המרחק מפה לבית של סבא וסבתא...
- **המחשת משקלים -** משקל הזהב הוא בערך כמשקל כיסא...

יהי רצון שספר זה יסייע להרבות לימוד תורה בישראל, ויתקיים בנו הפסוק:
"לא ימוש סֵפֶר התּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ, וְהִגִּיתָ בוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה" (יהושע א, ח).

מבנה הספר

10	א	יהושע מתחיל להנהיג את עם ישראל וההכנות לכניסה לארץ	הכניסה לארץ (חדש ניסן)
14	ב	יהושע שולח מרגלים לעיר יריחו	
19	ג		
23	ד		
26	ה		
32	ו	כבוש העיר יריחו	כבוש הארץ (7 שנים)
36	ז	חטא עכן וכשלונו המלחמה הראשונה בעיר עי	
39	ח	כבוש העיר עי והמעמד בהר גרזים והר עיבל	
45	ט	הברית שנכרתה במרמה עם הגבעונים	
49	י	המלחמה במלכי הדרום וכבוש הדרום	
56	יא	המלחמה במלכי הצפון במי מרום	
60	יב	סכום הכבושים והמלחמות ושירת הנצחון	החלוקה לנחלות (7 שנים)
64	יג	הארץ הנשארת - החלקים שלא נכבשו	
68	יד	נחלת כלב בן יפנה	
70	טו	נחלת יהודה	
75	טז	נחלת בני יוסף - אפרים ומנשה, ובקשתם לנחלה נוספת	
	יז		
79	יח	חלוקת הנחלות לשבעת השבטים הנותרים	
82	יט		
87	כ	הקדשת ערי המקלט	
89	כא	ערי הלויים	
94	כב	שבטי עבר הירדן בונים מזבח ליד הירדן	
שנות התשובות			(14 שנים)
99	כג	פרדת יהושע מהעם	פרדת יהושע מהעם
101	כד	חדוש הברית עם ה'	

צִיר הַזְמַן מִבְּרִיאַת הָעוֹלָם (תַּאֲרִיךְ עִבְרִי)

1948	—	לִדְת אַבְרָהָם אָבִינוּ	
2448	—	יְצִיאַת מִצְרַיִם וּמַתַּן תּוֹרָה	
2488	—	הַכְּנִיסָה אֶרֶץ בְּיַמֵּי יְהוֹשֻׁעַ	
2502	—	הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן בְּשִׁילָה	
2871	—	מַעֲבַר הַמִּשְׁכָּן לְנוֹב וּלְגִבְעוֹן	
2928	—	חֲנֻכַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן	
3205	—	גָּלוּת עַשְׁוֶרֶת הַשָּׁבָטִים	
3338	—	חֲרָבַן בֵּית רִאשׁוֹן	
3408	—	בִּנְיַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי	
3828	—	חֲרָבַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי	
5708	—	תְּקוּמַת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל	
התש"ח			

הַכְּנִיסָה לָאָרֶץ

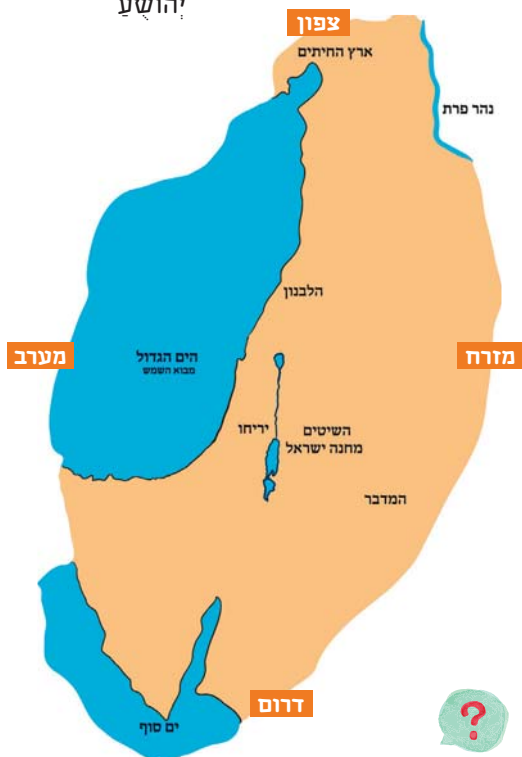
פְּרָקִים א - ה

יהושע מתחיל להנהיג את עם ישראל וההכנות לכניסה לארץ

יהושע נותן הנחיות
לפני הכניסה לארץ

ד' בניסן

יציאת מצרים	הליכה במדבר	שנות כבוש	שנות חלקה	שנות התישבות	סוף ספר יהושע
40 שנה	7 שנים	7 שנים	14 שנים		

הבטחת ה' לישראל וחזוק יהושע לקראת תפקידו

א ויהי אחרי מות משה עבד יהוה, ויאמר יהוה אל יהושע בן נון מִשְׁרַת {=עוזר} מֹשֶׁה, לֵאמֹר:

ב מֹשֶׁה עַבְדִּי מָתָה, וְעַתָּה, קוּם עֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן {=נהר סבוא} הַזֶּה, אַתָּה וְכָל הָעָם הַזֶּה, אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָהֶם, לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. **ג** כָּל מְקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף רַגְלְכֶם בּוֹ {=כל מקום שתכבשו} - לָכֶם נִתְּנָיו, כֹּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל מֹשֶׁה. **ד** מִהַמְּדָבָר {=במדבר} וְהַלְבָנוֹן הַזֶּה {=בצפון}, וְעַד הַנָּהָר הַגָּדוֹל נָהָר פָּרַת {=בדרום}, כָּל אֶרֶץ הַחִתִּים {=ארץ ישראל, שבה יושבים פגעי החתים}, וְעַד הַיָּם הַגָּדוֹל {=הים התיכון} מִבּוֹא הַשָּׁמֶשׁ {=במערב, כיוון שקיעת השמש} - יִהְיֶה גְבוּלְכֶם.

1. מי הנהיג את ישראל בתקופת המדבר?
2. מי החליף את משה בהנהגת העם אחר מותו ומה היה תפקידו בזמן שמשה חי?
3. עינו במפה - היכן נמצא עם ישראל בשלב זה? איזה מכשול טבעי חצץ בין עם ישראל לבין הארץ?
4. כמה שנים חלפו מיציאת מצרים ועד לפסוקים אלו?
5. לדעתכם, ממה חושש עם ישראל לקראת הכניסה ארצה?
6. איזו הבטחה חוזר ה' ומבטיח לעם ישראל?

"ארץ החתים" - מרכז ממלכת החתים היה באזור תורכיה של ימינו, ועיר בירתה נקראה: "חתושש". עם הזמן, פלשו החתים לאזור נהר פרת וארץ ישראל.

ההבטחות ליהושע

ה לא יתניצב איש לפניך {לא יתנגד לך} כל ימי חייה, כאשר הייתי עם משה - אחיה עמך, לא ארפך {לא אשאיר אותך רפה, חלש, אלא אעזר לך} ולא אעזבך.

?

ה' מבטיח ליהושע שתי הבטחות:

1. הראשונה: אף אחד לא _____ ליהושע.
2. השנייה: הקדוש ברוך הוא לא _____ אותו, אלא _____.

?

1. מי אמר למי: "חזק ואמץ"?

2. ה' אומר ליהושע שהצליחתו תלויה ב_____.

חזוקים ליהושע

ו חזק, ואמץ {היה חזק ואמץ ברוחך}, כי אתה תנחיל {תשלב} את העם הזה את הארץ אשר נשבעתי לאבותם לתת להם. **ז** רק חזק ואמץ מאוד לשמור לעשות ככל התורה אשר צוה משה עבדי, אל תסור ממונו ימין ושמאול, למען תשפיל {למען תצליח} בכל אשר תלך. **ח** לא ימוש {לא יסור} ספר התורה הזה מפיה, והגית {תחשב ותענין} בו יומם ולילה, למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו, כי אז תצליח את דרכך ואז תשפיל. **ט** הלא צויתך - חזק ואמץ, אל תעריך {אל תפסד ואל תירא}, כי עמך יהוה אלהיך בכל אשר תלך.

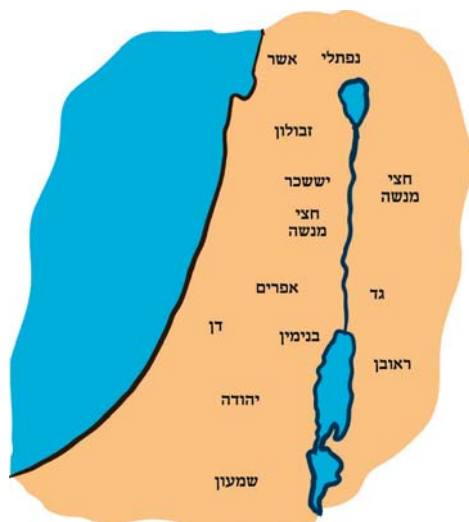

1. המלים: "חזק ואמץ" מופיעות שלש פעמים כאן - במה צריך יהושע להתחזק בכל פעם? העזרו בפרשנים הבאים:
א. בפסוק ו' פרש מצודת דוד: "חזק ואמץ בהנהגת העם כראוי" - יהושע צריך להתחזק ב_____.
ב. בפסוק ז' פרש המלבי"ם: "חזק ואמץ מאוד בקיום התורה, כי עקר הגבורה לכבש את יצרו" - יהושע צריך להתחזק ב_____.
2. בפסוק ט' פרש המלבי"ם: "חזק ואמץ בענין המלחמה" - יהושע צריך להתחזק ב_____.
לדעתכם, משלשת הדברים שיהושע צריך להתחזק בהם, מה דורש את המאמץ הרב ביותר?

1. מה מצוה יהושע את השוטרים להודיע לעם בעברם במחנה?
2. מדוע יש צורך להודיע זאת לעם דוקא עכשיו? (רמז - מה אכלו ישראל עד עתה?).

- ◆ לבני ראובן, גד וחצי המנשה כבר יש נחלה בעבר הירדן המזרחי.
- ◆ בני ראובן וגד הבטיחו למשה להצטרף לשאר השבטים למלחמת כבוש הארץ.
- ◆ בני ראובן וגד ישלחו למלחמה רק את "גבורי החיל".
- ◆ בני ראובן, גד וחצי המנשה הבטיחו ללכת בסוף הצבא כדי לסייע לחילים העייפים.
- ◆ בני ראובן, גד וחצי המנשה ישובו לביתם רק אחרי שעם ישראל יהיה גם הוא במצב הדומה לשלהם - הינו, בשתהיה לו נחלה.
- ◆ בני ראובן, גד וחצי המנשה בחרו בעבר הירדן המזרחי משום ששם חי עוג מלך הבשן, האהוב עליהם במיוחד.

הנחיות לשוטרים

י ויצו יהושע את שוטרי העם, לאמר:

יא עברו בקרב המחנה וצוו את העם, לאמר: "הכינו לכם צידה [= מזון], כי בעוד שלשית ימים אתם עברים את הירדן הזה, לבוא לרשת את הארץ, אשר יהיה אלהיכם נתן לכם לרשתה".

רקע לקטע הבא

בחמש במדבר (פרק לב) מספר שבני ראובן ובני גד מבקשים ממשה נחלה בעבר הירדן המזרחי בשל המרעה הרב שבו והמקנה הרב שברשותם. משה מתנה את הסכמתו בכך שישלחו "חיל חלוץ" - הינו, חילים שילכו בראש צבא ישראל - כדי להשתתף במלחמה לשחרור עבר הירדן המערבי, הינו - ארץ ישראל. הם מסכימים לתנאו של משה, ויחד עם חצי משבט מנשה בונים ערי מבצר וגדרות צאן, ושם מתגוררים הנשים והטף עד לשובם של הגברים מכבוש ארץ ישראל המערבית.

הכנת חיל החלוץ

יב וראובני ולגדי ולחצי שבט המנשה אמר יהושע, לאמר:

יג זכור [=דבר לכם יחד] את הדבר אשר צוה אתכם משה עבד יהוה, לאמר: יהוה אלהיכם מניח לכם [=נותן לכם מנוחה] ונתן לכם את הארץ הזאת [=ארץ סיחון ועוג]. **יד** נשיכם, טפכם ומקניכם ישבו בארץ אשר נתן לכם משה בעבר הירדן [=המזרחי], ואתם תעברו חמושים [=חלוצים ועם נשק] לפני אחיכם, תשלחו אתם כל גבורי החיל, ועזרתם אותם. **טו** עד אשר יניח יהוה לאחיכם ככם [=קדם שהניח לכם], וירשו גם המה את הארץ אשר יהוה אלהיכם נתן להם, ושבבתם לארץ ירשתכם וירשתם אותה, אשר נתן לכם משה עבד יהוה בעבר הירדן מזרח השמש.

דברי שנים וחצי השבטים ליהושע

טז ויענו את יהושע, לאמר:

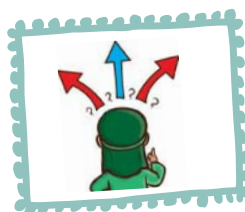
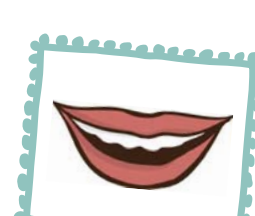
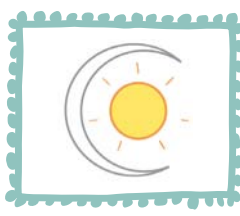
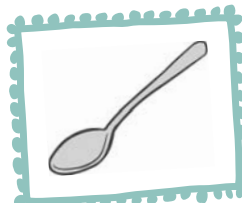
כל אשר צויתנו - נעשה, ואל כל אשר תשלחנו - נלך, יז ככל
אשר שמענו אל משה - בן נשמע אליה. רק יהיה יהוה אלהיה
עמך כאשר היה עם משה. יח כל איש אשר ימרה את פיה
{=יסרב לצית דה} ולא ישמע את דבריה לכל אשר תצונו {=לכל דבר
שהצוה אותו} - יומת, רק חזק ואמין.

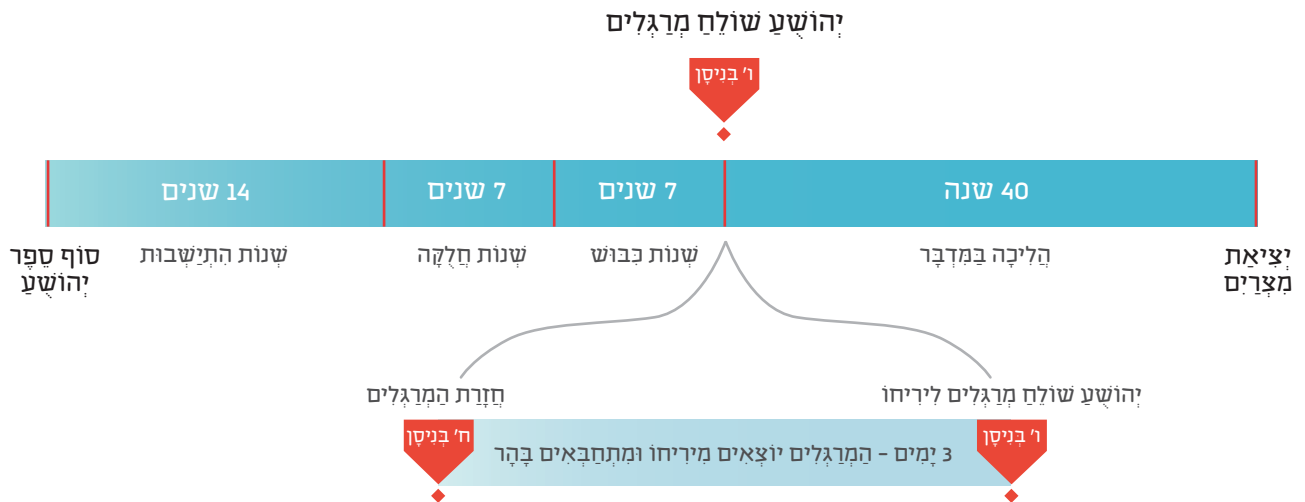
1. מה משנה בכך שהם אומרים ליהושע: "כאשר צויתנו"?
2. לדעתכם, מדוע שנו השבטים ואמרו: "כאשר צויתנו", ולא: "כאשר צונו משה"?
3. אמירת שנים וחצי השבטים ליהושע: "אשר צויתנו", היא תחלת קיום הבטחה שמזכרת בפסוק ה' - מהי ההבטחה?

חידות

1. בסוף הספר נאמר שיהושע נפטר בגיל 110. הכניסה ארצה התרחשה 28 שנה קודם לכן. לפי זה - בן כמה היה יהושע בזמן הכניסה לארץ?
2. מה הקשר שבין התמונות הבאות לפרק?

יהושע שולח מרגלים לעיר יריחו

יהושע שולח מרגלים

א וישלח יהושע בן נון מן השטים {המקום שעם ישראל נמצא בו} שנים אנשים מרגלים חרש {בסוד}, לאמר: לכו ראו את הארץ ואת העיר {יריחו}. וילכו ויבאו בית אשה זונה {אשה לא צנועה החזת עם גברים בלי להתחמק} ומוכרת את גופה תמורת כסף, ויש שפרשו - מוכרת מזון {ושמה רחב וישכבו שמה}. **ב** ויאמר למלך יריחו, לאמר: הנה אנשים באו הנה הלילה מבני ישראל לחפור {לחקר, לרגל} את הארץ. **ג** וישלח מלך יריחו {סגלים} אל רחב, לאמר: הוציאי האנשים הבאים אליך, אשר באו לביתך, כי לחפור את כל הארץ באו.

1. כמה אנשים שלח יהושע?
2. מה היה תפקידם של האנשים שנשלחו?
3. לדעתכם, מהן התכונות הנדרשות מאנשים הנשלחים לשליחות כזו?
4. מהיכן שלח יהושע את האנשים ולאן פנו?
5. מה שמע מלך יריחו?

"עיר מקפת חומה" - תפקיד החומה הוא להגן על העיר מפני תקיפה. בלילה נועלים את שערי העיר, כך שלא ניתן לצאת ממנה או להכנס אליה.

רחב מסתירה את המרגלים

1. מה עשתה רחב לפני שבאו שליחי מלך יריחו?
2. מה ספרה רחב לשליחי מלך יריחו?
3. האם רחב ספרה לשליחים את האמת?
4. איפה החביאה רחב את המרגלים? במה כסתה אותם?
5. מה עשו שליחי המלך לאחר השיחה עם רחב?
6. מה פרוש: "מעברות הירדן"? מדוע פנו הרודפים אל המעברות?
7. לדעתכם, מה היה קורה למרגלים אם רחב לא הייתה מסיעת להם?

ד ותקח האשה את שני האנשים ותצפנו {החביאה כל אחד לחוד}. ותאמר {אל שליחי המלך שהגיעו לאחר מכן}:

כן, באו אלי האנשים, ולא ידעתי מאין המה. **ה** ויהי השער לסגור בחשך {לפני סגירת שער העיר בדרת החשכה} והאנשים יצאו, לא ידעתי אנה הלכו האנשים, רדפו מהר אחריהם כי תשיגום!
ו והיא העלתם {את המרגלים} הגגה, ותטמנם בפשתי העץ {בתוך גבעולי הפשתן} הערכות לה על הגג {כדי ליבשם}. **ז** והאנשים {חילי המלך} רדפו אחריהם דרך הירדן {בדרך המובילה לירדן} על {עד} המעברות {מקום שאפשר לעבר בו את הנהר בשל המים הרדודים שבו, או בשל המצאות גשר במקום. הרודפים פנו לשם מתוך מחשבה שהמרגלים מנסים לשוב למחנה ישראל שבעברו השני של הירדן}, והשער סגרו אחרי {צאת החילים} באשר יצאו הרדפים אחריהם.

"ותטמנם בפשתי העץ"

פשתן (או: פשתה) הנו צמח שממנו מפיקים סיבים לצורך הקנת חוטים ליצור בד. בפשתן השתמשו ליצור בגדים פשוטים אך גם לשם הקנת חלק מבגדי הכהנים. נראה שאיכות הבד תלויה בדרך היצור. מזרעי הפשתן נתן להפיק שמן ויש שאוכלים אותם. רחב שמה את גבעולי הפשתן על הגג על מנת ליבשם, המרגלים התחבאו בתוך הערמות המנחות.

לפניכם פרוש מצודת דוד:
 "והשער סגרו אחרי" - לפי שרצו לבקשם עוד בעיר, לזה סגרו שומרי השער את השער, שלא יצאו מעתה".

מהי השאלה שעמדה מאחורי פרוש הפרשן וכיצד פרש בעקבותיה? (רמז - הדבר קשור למה שלמדנו בפסוק ה').

